

Zbigniew Pronaszk

Zbigniew Pronaszk (1885–1958) – malarz, rzeźbiarz, scenograf, ilustrator, grafik, jeden z najciekawszych artystów polskich pierwszej połowy XX wieku. Odwaga w eksperymentowaniu z formą i barwą spowodowała, że bogata i wielowarstwowa twórczość tego artysty okazała się w wielu aspektach przełomowa dla sztuki polskiej. Choć w dużej mierze niedoceniona przez współczesnych, postrzegana jest dziś jako torująca drogę ku nowoczesnemu pojmowaniu sztuki w odradzającej się po okresie zaborów Polsce. Pronaszk był współzałożycielem grupy formistów, pierwszego polskiego nowoczesnego stowarzyszenia artystycznego, i jednym z głównych jego teoretyków. Przyczynił się do zerwania z anegdotą i przesłaniem ideowym w sztuce polskiej, nieodłącznie dotąd przypisanymi do malarstwa i rzeźby. Jego nieustannie ewoluujące malarstwo i rzeźbę charakteryzuje rozmach i bezkompromisowość użytych środków wyrazu.

Kształcony przez artystów młodopolskich, profesorów krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, w tym Jacka Malczewskiego, początkowo nawiązywał do twórczości tego właśnie malarza. Już na studiach eksperymentował w swych obrazach z barwą. Później eksperymentem objął także formę. Następny okres w twórczości Pronaszki wiązał się z uprzywilejowaniem funkcji koloru, którego jednak używał w obrazach inaczej niż kolorysty związani z Komitetem Paryskim. W okresie formistycznym i po drugiej wojnie światowej Pronaszk tworzył także rzeźby. Jego pomnik Adama Mickiewicza dla Wilna zaliczyć można do największych osiągnięć europejskiej rzeźby pomnikowej. Wraz z bratem Andrzejem był też współtwórcą nowoczesnej polskiej scenografii teatralnej.

Muzeum Narodowe w Krakowie posiada największą kolekcję prac Zbigniewa Pronaszki, obejmującą 97 obrazów olejnych, 20 rzeźb oraz ponad 500 prac na papierze – rysunków, szkicowników, akwarel oraz grafik.

Zbigniew Pronaszk

Active as a painter, sculptor, stage designer, illustrator and printmaker, Zbigniew Pronaszk (1885–1958) was one of the most interesting Polish artists of the first half of the 20th century. The courage of experimentation with form and colour in his rich, versatile work accounts for its in many respects crucial significance to Polish art as a whole. Though largely underestimated by the contemporaries, his oeuvre is now perceived as paving the way for the modern understanding of art in Poland reborn after the period of partitions. Pronaszk was among the founders of the group of Formists, Poland's first modern art association, and one of their main theorists. He is to be credited with Polish art's departure from anecdote and communication of ideological messages, until then regarded as inherent in painting and sculpture. Uncompromising in his use of means of expression in his own artistic practice, Pronaszk is credited with dynamic, continually evolving painting and sculpture. Educated by artists representing turn-of-the-century Modernism, Professors of the Academy of Fine Arts in Cracow including painter Jacek Malczewski, Pronaszk initially referred to the latter's oeuvre. In his student times, his experiments concentrated on colour, later also embracing form. The next stage of the artist's work saw a privileged function of colour though employed in his painting in a way different from that characterizing the Polish colourists connected with the Paris Committee. During his Formist period and after World War II, Pronaszk also created sculptures. His design for the monument to Adam Mickiewicz for the city of Wilno [now Vilnius, Lithuania] may be ranked among the foremost achievements of European monumental sculpture. Together with his brother Andrzej, he co-created modern Polish stage design.

The National Museum in Cracow has the largest collection of Zbigniew Pronaszk's works embracing ninety-seven oil paintings, twenty sculptures and above five hundred works on paper, including drawings, sketchbooks, watercolors and prints.